

Еліміздің алғашқы жоғары

<https://egemen.kz/article/166139-elimizdinh-alghashqy-zhoghary-oqu-orynna-90-zhyl>

EGEMEN QAZAQSTAN

RUB 5.29 USD 329.81 EUR 384.76 Астана, 29 Мамыр +14 °

ЖАҢАЛЫҚТАР САСАТ ЭКОНОМИКА ӨСКЕН ӨҢІР СПОРТ ҚОҒАМ РУХАНИЯТ

2017 Қантар Ақпан Наурыз Сәуір Мамыр Маусым Шілде Тамыз Қыркүйек Қазан Қараша Желтоқсан

«Менің атым Қожа» түрік тілінде сейледі

Казак баспасөзі: өткени, бүгін және болашағы

Сирия согысының соңы қашан?!

«Жас қанат-2018» байқауының жеңімпазы аныкталды

Талас Омарбек - тәуелсіздік тұлғеткен тарихшы

Еліміздің алғашқы жоғары оқу орнына – 90 жыл

«Егемен Қазақстан» газетінде ағымдағы жылдың 4 қаңтарында Ж.Самраттың «Алаштың алғашқы институтына 100 жыл» деген мақаласы жарық көрді. Автор мақаласында Қазақ педагогикалық институтының тарихын 1918 жылы сол кездеңі Түркістан Советтік республикасының орталығы Ташкент қаласында Қазақ педагогикалық курсы ретінде ашылып, кейін (1920 ж.) Әлкелік Қазақ ағарту институты ретінде қайта құрылған оқу орнынан бастағанды қош көріп, тұнғыш қазақ жоғары оқу орнына 100 жыл толды деген тұжырымға келеді.

15.03.2018 3053

Facebook Twitter Google+ Pinterest Vkontakte Telegram

СОҢҒЫ ЖАҢАЛЫҚТАР

29.05.2018 Қытай елшілігі оқушыларды қабылдады

29.05.2018 Үкіметте тегін медициналық іюмектің кепілдік берілген көлемін құрудың жана моделіне қолдау білдірілді

29.05.2018 Парижде I Қазақстан – Франция инвестициялық форумы өтті

29.05.2018 Ерлан Сагадиев: Жазғы қаникулда 2,5 млн астам бала сауықтырумен қамтылады

29.05.2018 Нурсаттан Назарбаев Алик Шарқебетін

пұск подтверждающие п... аннотац отчет Айт... Еліміздің алғашқы ж...

16:43

Еліміздің алғашқы жоғары

https://egemen.kz/article/166139-elimizdinh-alghashqy-zhoghary-oqu-ormyna-90-zhil

Ж.Самраттың мақаласынан бұрын «Егемен Қазақстанда» (29.01.2015 ж.) осы ойды профессор Б.Сманов та жан-жақты негіздеуге ыңғай танытқан. Аталған авторлардың бұл мәселеге жарық түсіруге ықылас білдіргені, еріне, құптауға лайық, Дегенмен, бүгінгі Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің тарихымен тікелей байланысты бұл мәселеге қатысты ақиқатты нақтылап анықтай түсу қажет сияқты көрінді.

Сонымен, қазақ топырағында тамыр жайған тұнғыш жоғары оку орнына қанша жыл толды? Тарих бұлақтарына үніліп көрейік.

Белгілі мемлекет қайраткері, мемлекеттік қызметін білім саласында бастаған Т. Жұргенов 1927 жылы жасаған баяндамасында 20-жылдардың басындағы қазақ қоғамындағы сауатсыздық 95% деңгейде болғандығын көрсетеді. Міне, осындаң жағдайда білім жүйесінің алдында тұрған негізгі міндет, еріне, жалпы бұқара халықтың сауатын көтеру болғандығы түсінікті. Ал бұл кезеңде жалғыз қазақ жерінде емес, бұрынғы Ресей империясы көлемінде де сауатсыздық мемлекет үшін ен үлкен мәселелердің біріне айналды. Өйткени бұқара халықтың сауаттылық деңгейін көтермей ен өзекті қоғамдық мәселелерді шешу мүмкін емес еді. Соған байланысты Ташкентте 1918 жылы ашылған түрлі өлкелік педагогикалық курстар мен Қазақ ағарту институтының стратегиялық түрфідан міндеті мен мақсаты, еріне, бірінші кезекте сауатсыздықпен күрес болатын. Яғни білім беру ісін жүргізуін алғашқы сатысы сауатсыздықты жою еді. Оқу орындарының қызметі ен алдымен осы міндетке жүмылдырылды.

1918 жылы 20 қарашада Ташкент қаласындағы орыс педагогикалық училищесінің жанынан үйімдастырылған алты айлық курстар қазақ мектептері үшін арнайы мұғалімдер даярлайтын алғашқы оқу орны еді десе де болады. Осы курстарда сабак жүргізу үшін Перовск (қазіргі Қызылорда) қаласынан К.Қожықов, Хиудан А.Байсейітов, Шымкенттен С.Айзунов және басқа оқытушы мамандар шақырылады. Қазақ педагогикалық курсының жұмысын жүргізу үшін арнайы «Педагогикалық коллегия» құрылып, оның құрамына Х.Болғанбаев, С.Қожанов, Қ.Қожықов, Ф.Құлтасов және Е.Табынбаев еніп, курстың менгерушісі болып И.Токтыбаев белгіленеді. 1919 жылы мамырда, мінен, осы педагогикалық курстарды 145 адам аяқтап шығып, олардың бәрі бірдей қазақ мектептерінде мұғалім болып қызмет атқарытындығы жөнінде қолхат береді (Т.Тілеуқұлов, Г.Тілеуқұлова Из истории казахского педагогического института в Ташкенте. Алматы, 2005, с. 27-28).

Қарқынды өзгерістер жолында тұрған өмір білім жүйесіне тынысмұз жаңа талаптар қояумен болды. Қазақ педагогикалық курсы 1919 жылы 1 маусымда жеке педагогикалық училище болып белінеді де, өз ретінде осы училище 1920 жылы Қазақ Оқу-ағарту комиссариаты алқасының шешімімен Қазақ ағарту Институты болып кітапта құрылады. Училищеге тиесілі материалдық-техникалық база түгелдей институтқа өтеді. Ташкенттік тарихшы ғалымдарымыз Шырынбек Оразымбетов пен Сейдуалі Тілеуқұлов көрсеткіштегі мәжбүрлік мәдениет жаңа талаптар қояумен болып кітапта құрылады.

СОҢҒЫ ЖАҢАЛЫҚТАР

29.05.2018
Қытай елшілігі оқушыларды қабылдады

29.05.2018
Үкіметтегі тегін медициналық көмектің көпілдік берілген көлемін құрудың жаңа моделіне қолдау білдірілді

29.05.2018
Парижде I Қазақстан – Франция инвестициялық форумы өтті

29.05.2018
Ерлан Сағадиев: Жазғы қаникулда 2,5 млн астам бала сауықтырумен қамтылады

29.05.2018
Нұрсұлтан Назарбаев Алик Шпекбаевты қабылдады

29.05.2018

КОЛУМНИСТЕР

Дұман АНАШ,
«Егемен Қазақстан»

Менингіт қаншалықты қауіпті?

Соңғы уақытта менингітке шалдықу оқиғасы жиілел кетті. Әсіресе Алматы қаласында аурудың құрығына іліккендер көл. Жұырда Қазақ көлік және коммуникация академиясының 1 курс студенті осы аурудан көз жұмыды. Жатақханада бір бөлмеде түрған студенттер емдеу курсынан өттеде.

Еліміздің алғашқы жоғары с... X

https://egemen.kz/article/166139-elimizdinh-alghashqy-zhoghary-oqu-ornyna-90-zhyl

Соңғы жаңалықтар

29.05.2018 Кытай елшілігі окушыларды қабылдады

29.05.2018 Үкіметте тегін медициналық кәмектің көпілдік берілген көлемін күрудың жаңа моделіне қолдау білдірілді

29.05.2018 Парижде Қазақстан – Франция инвестициялық форумы өтті

29.05.2018 Ерлан Сағадиев: Жазғы каникулда 2,5 млн астам бала сауықтырумен қамтылады

29.05.2018 Нұрсұлтан Назарбаев Алик Шпекбаевты қабылдады

29.05.2018

Колумнистер

Дұман АНАШ,
«Егемен Қазақстан»

Менингит қаншалықты қауіпті?

Соңғы уақытта менингитке шалдығу оқиғасы жиілеп кетті. Өсіресе Алматы қаласында аурудың күрығына іліккендер көп. Жуырда Қазақ қолік және коммуникация академиясының 1 курс студенті осы аурудан көз жұмды. Жатакханада бір бөлmede түрган студенттер емдеу курсынан өттеде.

Институттың кадр құрамы да іркітеле бастайды. 1922 жылдан 1 наурызына тиесілі оқытушылар

<https://egemen.kz/article/169497-nursultan-nazarbaev-alik-shpekbaevty-qabyldady>

Байтурин Алжан (тарих), Байтурин Әділбек (математика),

пушк подтверждающие п... аннотац отчет Айт... 2) Койгелдиев Егем... Еліміздің алғашқы ж...

16:46

 Еліміздің алғашқы жоғары с...

← → C <https://egemen.kz/article/166139-elimizdinh-alghashqy-zhoghary-oqu-orynuna-90-zhyl>

Институттың кадр құрамы да іркітеле бастаиды. 1922 жылдың 1 наурызынан тиесілі оқытушылар тізімінен Абланов Сыдық (ана тіл), Байтурин Алажан (тарих), Байтурин Әділбек (математика), Байтасов Абдолла (қазақ тілі), Досмұхамедов Халел (гигиена), Колесникова Серафима Васильевна (орыс тілі), Тынышбаев Мұхамеджан (тарих), Жұмабаев Мағжан (педагогика), Гальмжанов Файзула (табиғаттану) және басқа оқытушылардың аты-жөнін кездестіруге болады. 1923-1924 оку жылында Қазақ ағарту институтында 259 адам білім алды. Дегенмен, Қазақ автономиялық республикасының мұғалім кадрларға сұрансызын Қазақ ағарту институты қанағаттандыра алған жоқ. Осы жағдайды ескерे отырып Қазақ үкіметі 1925 жылы РСФСР Халық ағарту комиссариаты алдында Қазақстанда жоғары оку орнын ашу туралы мәселе қояды да, оның келісімін алған соң, Қазақ ССР Халық комиссарлар кеңесі 1926 жылдың 15 тамызынан бастап Ташкент қаласында «Қазақ Жоғары Педагогикалық институты» деген атпен қазақ жоғары оку орнын ашу туралы шешім қабылдайды.

Ташкент қаласында ұйымдастырылған алғашқы жоғары оку орнының ашылу салтанаты 1926 жылы 29 қазанда өтеді. Осы шарапта байланысты сол кездегі республика астанасы Қызылордадан арнайы барған Оқу-ағарту комиссары, яғни, бүтінгі тілмен айтқанда білім министрі Смағұл Сәдуқасұлы өз сезінде: «Әрине, бізге әртүрлі мамандық інерлері қажет. Біз агрономдарға да, дәрігерлерге де, инженерлерге де және басқа қызыметкерлерге мұқтажбыз. Дегенмен, қазіргі уақытта қазақ енбекшілері бірінші кезекте педагогтарға мұқтаж» деген тұжырымы арқылы ашылып отырған оку орнының басқа емес, неге педагогикалық бағыт алғандығына нағымды түсінік берген еді.

Қазақ педагогикалық институтынан уақытша Ережесінде «Институт жоғары педагогикалық оку орны болып табылады» деп көрсетіліп, ал оның міндеті «а) 2-сатылы қазақ мектептері мен техникумдарға оқытушылар даярлау; б) ғылыми-методикалық маселелерді шешу, педагогика және өлкетану салаларында ғылыми-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру», сондай-ак, «в) Қазақ Автономиялық ССР енбекші бұқарасы арасында ғылым жетістіктерін тарату» екендігі айтылды.

Ережеде, сондай-ак, Қазақ педагогикалық институтына РСФСР педагогикалық жоғары оку орындарына тиесілі құқық пен штаттық кестенің тарайтындыры, ал оку жоспары мен бағдарламаларды анықтауда РСФСР педагогикалық институттары үшін белгіленген оку жоспары мен бағдарламаларды басшылықта алатындыры (жергілікті ерекшеліктерді ескеру және оларды енгізу арқылы) міндеттелді.

Ал осы алғашқы жоғары оку орны неге үлттық сипат алуға тиис болды? Осы сауалға жауап берген жөн. Ол институттың үйімдастырудың басты міндеттен, яғни, жоғары оку ошағы арқылы қазақ халқын өз ана тілінде алемдік мәдени қеңістікке шығару арекетінен туындал жатты. Осы қойылған міндетке байланысты институт жұмысина, ондағы оку процесін жүргізу ісіне кеше ғана үстанған көзқарас ерекшелігіне қарамастан, бүкіл алаштық белсенді буын тартылды. Өйткені бұл шара мемлекет, қоғам алдында тұрған міндетке толық үйлесімді қадам еді. Өкінішке қарай, көп ұзамай совет билігі бұл үстәзничимен бас тартты. Алғаштық зертпалар 1925 жылдан бастап оку-ағарту ісінен

СОҢГЫ ЖАҢАЛЫҚТАР

29.05.2018
Қытай елшілік окушыларды қабылдады

29.05.2018
Үкіметте тегін медициналық қамектің көпілдік берілген көлемін құрудың жаңа моделіне қолдау білдірілді

29.05.2018
Парижде I Қазақстан – Франция инвестициялық форумы өтті

29.05.2018
Ерлан Сағадиев: Жазғы каникула 2,5 млн астам бала сауықтырумен қамтылады

29.05.2018
Нұрсұлтан Назарбаев Алик Шпекбаевты қабылдады

29.05.2018

КОЛУМНИСТЕР

 Думан АНАШ,
«Егemen Қазақстан»

Менингит қаншалықты қауіпті?

Соңғы уақытта менингитке шалдықу оқиғасы жиілеп кетті. Өсіресе Алматы қаласында аурудың құрығына іліккендер көп. Жуырда Қазақ қолік және коммуникация академиясының 1 курс студенті осы аурудан көз жұмды. Жатакханада бір бөлмеде тұрған студенттер емдеу курсынан өтуде.

← → ↑ ↓

пұск подтверждающие п... аннотац отчет Айт... 2) Койгелдиев Егем... Еліміздің алғашқы ж... RL O 16:47

Еліміздің алғашқы жоғары с... X

← → C <https://egemen.kz/article/166139-elimizdinh-alghashqy-zhoghary-oqu-ornyna-90-zhyl> 🔍 🌐 ⭐

Ал осы алғашқы оқу орны неге үлттық сипат алуға тиіс болды? Осы сауалға жауап берген жөн. Ол институттың ұйымдастырудың басты міндеттен, яғни, жоғары оқу ошағы арқылы қазақ халқын өз ана тілінде әлемдік мәдени кеңістікке шығару арекеттін тұндал жатты. Осы қойылған міндетке байланысты институт жұмысына, ондағы оқу процесін жүргізу ісіне кеше ғана ұстанған көзқарас ерекшелігіне қарамастан, бүкіл алаштық белсенді буын тартылды. Өйткені бұл шара мемлекет, қоғам алдында тұрған міндетке толық үйлесімді қадам еді. Өткіншік қарай, көп ұзамай совет билігі бұл ұстанымынан бас тартты. Алаштық зияялар 1925 жылдан бастап оқу-ағарту ісінен шеттетіле бастады. Бұл жағдай білім жүйесінің гумандық, үлттық мазмұнына асер етпей қоймайтын еді. «Тұрі үлттық, мазмұны интернационалдық» қағидасы басымдық алуға тиіс болды.

Институт ректоры Т.Жүргенов жылдық есебінде «жыл өтсе де үлттық жоғары оқу орнын құру ісі аяқталған жоқ» деген ойды білдіріп, бұл ойын негіздеуді ұмытпаған еді. Ректордың пікірінше жоғары оқу орны қашан және қандай жағдайда өз міндеттін атқара алады? Ондай мүмкіндікке жоғары оқу орны институт қабырғасында жүргізілетін пәндер түгелдей жергілікті қазақ халқының тіліне көшірілгенде, яғни, білім жолына түсken қазақ баласы бастауыш және орта мектептің ғана емес, сондай-ақ жоғары білімді де өз ана тілінде алып, (біртұтас жүйе ретінде) табигат және қоғамдық қытнастардың ашып, түсінуге көмектесетін әлемдік ғылымды өз ана тілінде игеру мүмкін екендігіне толық көзі жеткендө ғана үлттық жоғары оқу орны қалыптасты деп айтуда болатындығына баса назар аударды. Ал әзірле, мақсатқа бет бүрып, сол жолға енді ғана шықтық деген тұжырымға келеді. Басқаша айтқанда, бұл тарихи кезеңнің ерекшелігі енді ғана қалыптаса бастаған мектеп жұмысын жергіліктендіру, яғни оған үлттық тұрған қарастырылған оқу орнынан – үлттық мазмұн да беру еді. Бұл өзін Ахмет Байтұрсынұлының шәкірті санаған, Темірбек Қарағұлы Жүргеновтің жасаған тұжырымы еді.

Өз ретінен қарай айта кеткен артық емес, 1937 жылы абақтыға тағы да жабылған Ахан қиналған бір сәтінде жұмыс сұрап, Жүргеновтің қабылдаудың болғанын, оның комиссариаттың көмегі деп үш жүз сом ұсташканың қадалып сұраған тергеушіге айтуда мажбур болады. Осындай қызын сәттерде ел азаматтары бірі-біріне қолушын беруді де ұмытпаған еді.

Т.Жүргеновтің мәселені осындай тұрғыдан қоюының тағы да бір мынадай сиро бар-тын. Жаңа биліктің алғашқы жылдары бастауыш мектептерде оқу қазақ тілінде, ал орта білім беретін мектептерде сабак орыс тілінде жүргізілді. Ол, ерине, ең алдымен мұғалім кадрлардың және қазақ тіліндегі оқу күралдарының жетіспеуіне байланысты еді. Соған байланысты қазақ жастары орта оқу орындарының даярлау бөлімнен өтуге мажбур болды және ол айтылған қажеттіліктен тұған шара еді. Сол сияқты, жоғары білімге қол жеткізу де орыс тілін менгеруге тауелді болды. Халық комиссариаты осы жағдайды ескеріп, білім жүйесін бүтіндей қазақ тіліне көшіру тез арада орындала кірятын нәрселе емес, сатылап атқарылатын іс деп қарастырды.

СОҢГЫ ЖАҢАЛЫҚТАР

29.05.2018
Кытай елшілігі окушыларды қабылдады

29.05.2018
Үкіметте тегін медициналық қамектің көпілдік берілген көлемін құрудың жаңа моделіне қолдау білдірілді

29.05.2018
Парижде I Қазақстан – Франция инвестициялық форумы өтті

29.05.2018
Ерлан Сағадиев: Жазғы каникулда 2,5 млн астам бала сауықтырумен қамтылады

29.05.2018
Нұрсұлтан Назарбаев Алик Шпекбаевты қабылдады

29.05.2018

КОЛУМНИСТЕР

Дұман АНАШ,
«Егемен Қазақстан»

< >

Менингит қаншалықты қауіпті?

Соңғы уақытта менингитке шалдықу оқиғасы жиілеп кетті. Өсіресе Алматы қаласында аурудың қурығына іліккендер көп. Жуырда Қазақ қолік және коммуникация академиясының 1 курс студенті осы аурудан көз жұмды. Жатакханада бір бөлmede тұрған студенттер емдеу курсынан өтуде.

↑RLO16:47

Еліміздің алғашқы жоғары с... X

← → C <https://egelemen.kz/article/166139-elimizdinh-alghashqy-zhognyna-90-zhy> 🔍 🌐 ⭐

көрткін нәрсе емес, сатылап атқарылатын іс деп қарастырды.

Алғашқы қазақ жоғары оқу орнын үйымдастырушылардың түсінігінде ол жоғары білімді педагог кадрлар даярлайтын оқу орны болумен қатар қоғамда ғылыми ізденістерді өрістететін ғылыми орталықта айналуға тиіс еді. Яғни олар ғылыми ізденістер мен жобалар оқу процесімен қатар жүргенде ғана нағтижелі болмақ деп түсінді. Мақсат еуропалық ғылым мен білімнің жетістіктерін қазақтың қалың бұкарасына жеткізу еді. Осы түрғыдан келгенде қазақ жоғары оқу орнының бірден-бір міндетті қарқынды түрде ғылыми терминологиямен жұмыс жасай алатын, жоғары және орта оқу орындары үшін қазақ тілінде оқулықтар мен оқу құралдарын даярлауға қабілетті педагог кадрлар қалыптастыру болды.

Алғашқы үлттық жоғары оқу орнына жүктелген осы міндетке байланысты оның негізін қалаушылардың бірі Х.Досмұхамедұлы мынадай ой білдірді: «Қазақ тілінде бұған дейін Ахметтің (А.Байтұрсынұлы – М.К.) «Тіл құралынан» басқа ешбір ғылым жайында жазылған кітап болмады. Алдымыңда үлгі болмаған соң, ғылым кітабын жазу өте қыын болды. Ғылым атауларына лайықты атқю алғашқы уақытта тым мұқтаж, бүтін ілгері болашаққа жол салатын нәрсе, сондыктan алғашқы жазылған кітаптарды әсем қылып, сөздін жүйесін көлтіріп жазудан көрі, ғылым атауларына лайықты атак тағу жағын қарастыру керегірек дейміз». Айтылған сөзін іс жүзіне асыра отырып Халекен «Табиаттану», «Жануарлар» сынды қазақ мектебі үшін жазылған оқулықтарын өмірге әкелді.

Қазақ тілінде балама терміндер қалыптастыру ісінде пединституттың жетекші оқытушыларының қатарында болған Елдос Омарұлы өзі даярлған геометрия оқулығын – пішінде, тригонометрияны кескінде де аударды. Ал оның «Пішінде» оқулығында теорема – түйін, биссектриса – жарма, радиус – өре, хорда – көрме, параллелограмм – қыиқша, пропорционал – құрылымдас, фигура – пішін, трапеция – қостабан деп аталып, қазаққа өте түсінікті тілде жазылды.

Жоғары білімді мамандар даярлау ісі елдегі мемлекеттік басқару аппаратын жергіліктендіру үрдісіне байланысты жүрді. Бұрынғы уақытта мемлекеттік басқару ісінен шеттетілген қазақ қоғамы үшін өз жоғары оқу орны болуы аса маңызды қажеттілік-тін. Болашақта ол біртіндеп елдің ішкі сұраныстары мен ерекшеліктеріне бейімделіп, оларды қанағаттандыра алатындаі дәрежеге көтерілуге тиіс болды.

1926 жылы тамызда пединститут студенттерінің саны 338 адамға жетті. Дегенмен, бұл көрсеткіш Қазақстан сияқты одак құрамындағы үлкен республиканың өскелен сұранысын қанағаттандыра алмады. Оның үстінен жаңа ашылған институттың қазақ жерінен тыс өнірде орналасуы түрлі қолайсыздықтар туғызған еді. Осы жылдарды Қазақ педагогикалық институтында мұғалімдік қызметте жүрген Елдес Омарұлы Ортаазиялық мемлекеттік университеті тарарапынан қазақ пединститутын ықыстыру әрекеті байқалғандығын, ал қазақ қызметкерлері өз ретінде Қазақстан үшін жалғыз жоғары оқу орнын сактап қалыңа мүмкелілік тәннұтқыншылық есектөлік.

СОҢГЫ ЖАҢАЛЫҚТАР

29.05.2018
Қытай елшілігі окушыларды қабылдады

29.05.2018
Үкіметте тегін медициналық қамектің көпілдік берілген көлемін құрудың жаңа моделіне қолдау білдірілді

29.05.2018
Парижде I Қазақстан – Франция инвестициялық форумы өтті

29.05.2018
Ерлан Сағадиев: Жазғы каникулда 2,5 млн астам бала сауықтырумен қамтылады

29.05.2018
Нұрсұлтан Назарбаев Алик Шпекбаевты қабылдады

29.05.2018

КОЛУМНИСТЕР

 Дұман АНАШ,
«Егемен Қазақстан»

Менингит қаншалықты қауіпті?

Соңғы уақытта менингитке шалдықу оқиғасы жиілеп кетті. Өсіресе Алматы қаласында аурудың құрығына іліккендер көл. Жуырда Қазақ қолік және коммуникация академиясының 1 курс студенті осы аурудан көз жұмды. Жатакханада бір бөлmede түрган студенттер емдеу курсынан өтуде.

↑

 Еліміздің алғашқы жоғары

<https://egemen.kz/article/166139-elimizdinh-alghashqy-zhoghary-oqu-orynyna-90-zhyl>

1926 жылы тамызда пединститут студенттерінің саны 338 адамға жетті. Дегенмен, бұл көрсеткіш Қазақстан сияқты одақ құрамындағы үлкен республиканың өскелен сұранысын қанағаттандыра алмады. Оның үстіне жаңа ашылған институттың қазақ жерінен тыс өнірде орналасуы түрлі қолайсыздықтар туғызын еді. Осы жылдарды Қазақ педагогикалық институтында мұғалімдік қызметте жүргөн Елдес Омарұлы Ортаазиялық мемлекеттік университетті тараپынан қазақ пединститутын ығыстыру әрекеті байқалғандығын, ал қазақ қызметкерлері өз ретінде Қазақстан үшін жалғыз жоғары оку орнын сақтап қалаға мүдделелік танытқандығын ескертеді.

1927 жылы 23 наурызда Қазақ АКСР-нін Халық комиссарлар кенесі республикада жоғары оку орнын – ҚазМУ-ды үйімдастыру туралы мәселені талқылап, Халық Ағарту комиссариатына Ташкенттегі Қазпедвузды университет ретінде қайта үйімдастыру мүмкіндігін, сондай-ақ, бір ай мерзімде Қазпедвузды Ташкенттен Алматыға көшіру мәселесін қарастыруды, осы мақсатта Жетісу губерниялық атқару комитеттімен университет орналасатын қажетті ғимараттарды анықтау туралы келіссөз жүргізуіді. Қазпедвуз үшін профессор-окытушылық құрамын жасақтау және оларды жұмысқа тартудың шұғыл шаруаларын қолға алуды тапсырады.

Алматы қаласында университет мартебесін алған оку орнының ашылу салтанаты 1928 жылы 1 қазанда өтеді де, оның ашылу салтанатында сөйлеуге қазактың ұлы ғалымы және мемлекеттік атқараткері, қоғамда қазақ ағартушылығының басшысы ретінде мойындалған Ахмет Байтұрсынұлы шақырылады. А.Байтұрсынұлы өз сөзінде білім мен ғылымның қазақ сияқты елдін тағдырында алатын орнына тоқталады яғни, үлтты басқа жүртқа тәуелділіктен күткәратын, оны басқа мәдениеттермен тең ете алатын жалғыз жол ол мәдениет, білім мен ғылым жолы екендігін атап көрсетеді.

1928 жылы 10 қазанда Санжар Жағыпұрлы Асфендияровтың ҚазМУ-дың ректоры қызметін атқаруға ресми түрде кіріскендігі туралы бүйрек және педагогика факультеттінің бірінші курсына қабылданған студенттердің алғашқы тобының тізімі жарияланады. Осылай Қазақ топырағында ашылған алғашқы жоғары оку орны өзінің бірінші оку жылын 119 студент және оларға дәріс беретін 9 оқытушы-профессорлар құрамында өз жұмысын бастап кеткен еді.

1930 жылы университет құрамында ашылуға тиис болып белгіленген ауылшаруашылық және дарігерлік факультеттері өз алдына бөлек жоғары оку орындары ретінде қалыптасуына байланысты университеттің аты өзгертиліп, Қазақ мемлекеттік педагогикалық институты аталаынды. 1935 жылы институтқа ұлы ойшыл, ақын Абай Құнанбайұлының есімі берілді.

Сонымен еліміздегі алғашқы жоғары оку орнының тарихын Қазақ педагогикалық институтынан бастап, ал оның Қазақстан жеріне көшіріліп, өз қызметін Алматы қаласында жүргізгеніне тоқсан жыл толды деп тұжырымдағанымыз тарихи шындыққа үйлесімді болмак.

СОҢГЫ ЖАҢАЛЫҚТАР

29.05.2018
Қытай елшілігі окушыларды қабылдады

29.05.2018
Үкіметте тегін медициналық қамектің кепілдік берілген қолемін құрудың жаңа моделіне қолдау білдірілді

29.05.2018
Парижде I Қазақстан – Франция инвестициялық форумы өтті

29.05.2018
Ерлан Сағадиев: Жазғы каникулда 2,5 млн астам бала сауықтырумен қамтылады

29.05.2018
Нұрсұлтан Назарбаев Алик Шпекбаевты қабылдады

29.05.2018

КОЛУМНИСТЕР

 Дұман АНАШ,
«Егemen Қазақстан»

Менингіт қаншалықты қауіпті?

Соңғы уақытта менингітке шалдығу оқиғасы жиілеп кетті. Өсіресе Алматы қаласында аурудың құрығына іліккендер көп. Жуырда Қазақ қолік және коммуникация академиясының 1 курс студенті осы аурудан көз жұмды. Жатакханада бір бөлмеде тұрған студенттер емдеу курсынан өтуде.

пуск подтверждающие п... аннотац отчет Айт... 2) Койгелдиев Егем... Еліміздің алғашқы ж...

RL 16:48

 Еліміздің алғашқы жоғары салынудағы мемлекеттік педагогикалық институты

<https://egemen.kz/article/166139-elimizdinh-alghashqy-zhoghary-oqu-ornyna-90-zhyllik>

professorlar құрамында өз жұмысын бастап кеткен еді.

1930 жылы университет құрамында ашылуға тиіс болып белгіленген ауылшаруашылық, және дарігерлік факультеттері өз алдына бөлек жоғары оқу орындары ретінде қалыптасуына байланысты университеттің аты өзгеріліп, Қазақ мемлекеттік педагогикалық институты аталынды. 1935 жылы институтқа ұлы ойшыл, акын Абай Құнанбайұлының есімі берілді.

Сонымен еліміздегі алғашқы жоғары оқу орынның тарихын Қазақ педагогикалық институтынан бастап, ал оның Қазақстан жеріне көшіріліп, өз қызыметін Алматы қаласында жүргізгеніне тоқсан жыл толды деп тұжырымдағанымыз тарихи шындыққа үйлесімді болмак.

Бүгінгі уақытта Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетті елімізде педагог кадрлар даярлау ісінде ерекше мәртебеге ие жетекші жоғары оқу орны ретінде мойындалған. Білім берудің жаңа жүйесіне көшкен (бакалавриат-магистратура-докторантуралық) оқу орында 157 ғылым докторы, профессорлар, 369 ғылым кандидаты, доценттер (оның ішінде 25 PhD ғылым докторы), 121 ғылым магистрлері жұмыс жасайды. Университет 2017 жылы алғаш рет алем университеттерінің ТОП-500 қатарына және QS World University Ranking рейтингінде алемнің үздік 491 университетінің қатарына енді.

Абай атындағы Қазақ ҰПУ-нің 90 жылдығы қазақ жерінде тамыр жайған алғашқы жоғары оқу орны ретінде бүкіл республика жүрті үшін аса маңызды оқиға ретінде аталуға лайық.

Мәмбет ҚОЙГЕЛДИЕВ,
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің Қазақстан тарихы кафедрасының меншерушісі, профессор

[Facebook](#) [Twitter](#) [Google+](#) [Pinterest](#) [Vkontakte](#) [Telegram](#)

ҮКСАС ЖАҢАЛЫҚТАР

29.05.2018
Парижде Қазақстан – Франция инвестициялық форумы өтті

29.05.2018
Ерлан Сағадиев: Жазғы каникулда 2,5 млн астам бала сауықтырумен қамтылады

29.05.2018
Нұрсұлтан Назарбаев Алик Шпекбаевты қабылдады

29.05.2018

КОЛУМНИСТЕР

 **Дұман АНАШ,
«Егemen Қазақстан»**

Менингит қаншалықты қауіпті?

Соңғы уақытта менингитке шалдыху оқиғасы жиілеп кетті. Әсіресе Алматы қаласында аурудың қурығына іліккендер көл. Жуырда Қазақ көлік және коммуникация академиясының 1 курс студенттері осы аурудан көз жұмды. Жатақханада бір бөлмеде түрган студенттер емдеу курсынан өттеде.

▶ 5:42 🔍